

VĚDECKÁ PROPEDEUTIKA

verze 1.2 (2006)

© Ivo Telec, 2005

2

*„Jakákoli jiná věda jen uškodí tomu,
kdo neovládá vědu dobroty.“*

Michel de Montaigne, Eseje.
Výbor. Praha 1995,² s. 217. Překlad Černého.

3

TEMATICKÝ OBSAH

1. význam vědecké přípravy, druhy poznání, světonázor
2. vědecká myšlenka a tvořivost, výtvar
3. vědec, vědecký poznatek, vědecké dílo, vědecká práva
4. zaměstnanecká díla, podnikové vynálezy ap., školní díla, díla na objednávku
5. vědecká svoboda, vědecká soutěž a delikty
6. veřejná morálka vědecká a její zásady, vědecká bezúhonnost
7. veřejná správa výzkumu a vývoje
8. veřejná finanční podpora výzkumu a vývoje
9. práva k výsledkům výzkumu a vývoje

4

10. závazky ve výzkumu a vývoji
11. práva k výsledkům
12. znaky vědeckosti a vědecké pojmy
13. obecné vědecké metody
14. právní věda a její metody
15. právo vědní poznatek: právní názor
16. metody didaktiky práva
17. obecné metody filozofické
18. vědomí a svědomí
19. literatura

5

VZDĚLÁVACÍ VÝZNAM

- **Magisterský studijní program** *Právo a právní věda*
 - soudobý světový **stav právo vědního poznání** a základního nebo aplikovaného výzkumu práva
 - ☛ získání teoretických **vědeckých poznatků** a zvládnutí jejich **aplikace** na právní **situace**
- **Doktorský studijní program** *Teoretické právní vědy*
 - právo vědní bádání a samostatná vědecká tvorba v základním nebo aplikovaném výzkumu práva

6

1. ČÁST

VÝCHOZÍ POJMY

7

SPOLEČENSKÉ ŘÁDY

- **Náboženský**, např. náboženské symboly
- **Morální**, např. morální závazky, veřejná morálka právnických povolání
- **Právní**, srv. právní normy a právní principy
- **Hospodářský**, viz pravidla hospodářské soutěže
- **Vědecký**, např. vědecké zvyklosti, vědecká bezúhonnost a vědecká odpovědnost za vědecký delikt
- **Politický**, např. politické symboly, politická odpovědnost za politický delikt

8

„Lidé mají právo žít tak, jak pokládají za správné, což znamená, že všem tradicím společnosti musí být poskytnuta rovná práva a rovný přístup k mocenským centrům společnosti. Tradice obsahují nejen etická pravidla a náboženství, obsahují i kosmologii, medicínskou moudrost, názory na povahu člověka a tak dále.“

Paul K. Feyerabend, Tři dialogy o vědění.
Druhý dialog (1976). Praha 1999, s. 132. Překl. Fialův.
Zvýraznění IT.

9

DRUHÝ POZNÁNÍ

1. zjevení (zdrojová informace)
2. běžné prožití (citové)
3. náboženské prožití (citové)
4. umělecké prožití (citové)
5. objevení (vnuknutí)
6. nahromaděná zkušenost
7. naučení (rozumové)
8. rozumění vědeckému výsledku

10

DRUHÝ MYŠLENÍ

■ Hermetismus	■ Klasická řecká filosofie
✓ nahromadění a předání zkušenosti	✓ rozumová abstrakce
✓ vyprávění	✓ pojmové myšlení
✓ přímé poznání vč. prožití, např. nemoci, změny počasí	✓ logická pravidla, argumentace
	✓ správnost způsobu
	✓ definice, teorie

11

RŮZNOSTI

■ Např. tradiční léčitelství	■ Např. moderní západní věda lékařská
1. duch	2. mysl
2. duše	3. tělo
3. tělo	

12

SVĚTONÁZOR

■ Celostný obraz světa

- ✓ víceúrovňový celek ☹
hermetická věta „*jak nahoře, tak dole*“

✗ zúžení na vědecký světový názor

- ✓ dobová ideologická omezenost na marxismus-leninismus; *srv. Ú ČSSR (1960)* ☹
právní pojem socialistický vědec ☹
- ✓ materialistická ideologie **scientismu** a její politické projevy a univerzální aspirace „věda jako náboženství“

13

„Vědu je třeba chránit před ideologiemi, a společnosti, zvláště pak společnosti demokratické, je třeba chránit před vědou.“

Užitek z vědy „nelze vnucovat, je třeba, aby její účastníci debaty zkoumali a svobodně přijali.“

„Věda by se měla vyučovat jako jeden z mnoha názorů. A nikoli jako jediná cesta k pravdě a skutečnosti.“

Paul K. Feyerabend, Rozprava proti metodě. (1987)

Praha 2001, předmluva, s. 6. Překl. Fialin.

14

VĚDECKÁ MYŠLENKA

■ Reálný pojem

- mimosmyslově působící jsoecnost (entita)
- síla myšlenky vč. tvůrčí síly

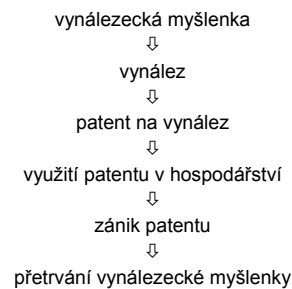
■ Právní význam

- pohnutka (motiv), *např. v trestním právu*

■ Legislativně právní pojem myšlenky

- ✓ vynálezcecká myšlenka (z. č. 527/90 Sb.)
viz tvůrčí síla myšlenky
- ✓ myšlenka není autorským dílem (a. z.)

15

16

TVOŘIVOST

■ Osobní schopnost

1. umělecká (smysl pro krásu)
2. technická (smysl pro rozumnost)
3. vědecká (smysl pro rozumnost)

■ Absolutní (zákonná) tvůrčí práva

1. osobnostní
2. majetková

17

VÝTVOR

■ Nehmotný výsledek lidské tvorby

1. umělecký, *např. skladba* ♪
2. technický, *např. vynález* ✂
3. vědecký, *např. vědecký článek* ✍

■ Předmět vrozeného přirozeného práva

■ Předmět od státu nabyté ochrany

např. vynález jako předmět patentu (státem uděleného ochranného práva na vynález)

18

VĚDECKÝ POZNATEK

1. **správnost** logické argumentace a její **přezkoumatelnost**
2. **absolutní novost** (světová) ⇒
3. **uspořádanost**
4. **podstatnost**
5. **výzkumný postup** *lege artis*
= obecně uznávaná pravidla a technika alespoň v určitém vědním okruhu

19

NOVOST

- **Absolutní novost** (světová)
 - = vědecký poznatek **není součástí** světového **stavu vědy**, umožňujícího přístup veřejnosti; *srv. stav techniky v právu patentovém*
 - ☛ **vědecká přednost** (priorita) od zveřejnění
 - ✗ **odbornost**, *např. právně odborné sebrání známých poznatků; srv. úplné znění zákona*

20

SROZUMITELNOST VĚDY

- **Přirozený požadavek na prospěšnost** vědeckých poznatků lidstvu
 - ☛ srozumitelnost světa a jeho přirozeného řádu
 - ✗ **odloučení lidstva od vědy**
nejasnost, mlhavost, bez prostoty a srozumitelnosti vědeckého vyjadřování

21

2. ČÁST

SOUKROMÉ PRÁVO A VĚDA

22

NEDOTKNUTELNOST LIDSKÉ BYTOSTI

- **Nadřazenost** (*primacy*) **lidské bytosti zájmům společnosti nebo vědy**
= zásada občanského práva
čl. 2 Úmluvy o lidských právech a biomedicině (1997)
(č. 96/01 Sb. m. s.)
- **Lidská integrita**
 1. duchovní
 2. duševní
 3. tělesná

23

OSOBNOSTNÍ PRÁVO

- **Všeobecné ochranné právo každého**
- **Zvláštní ochranná práva (tvůrčí)** (osobní práva **každého tvůrce**)
 1. osobnostní právo **autorské**
 2. osobnostní právo **výkonných umělců**
 3. osobnostní právo **vynálezců** aj. původců **technických výtvorů**

24

OSOBNOSTNÍ PRÁVO AUTORSKÉ

1. **právo rozhodnout o zveřejnění svého díla**
2. **právo osobovat si autorství**
vč. práva rozhodnout, zda a jak má být autorství uvedeno při zveřejnění díla
3. **právo na nedotknutelnost díla**
 - i. právo svolit ke změně díla nebo k jinému **zásahu**
 - ii. právo proti **snížení hodnoty** díla při jeho užití
 - iii. právo autorského **dohledu** nad užitím díla způsobem nesnižujícím hodnotu díla
 - iv. jiné právo na nedotknutelnost díla

25

OSOBNOSTNÍ PRÁVO VÝKONNÝCH UMĚLCŮ

1. právo rozhodnout o **zveřejnění** svého uměleckého výkonu
2. zásadně právo rozhodnout, zda a jak má být **uvedeno jméno** při zveřejnění výkonu
3. právo **proti snížení hodnoty** uměleckého výkonu při jeho užití

26

OSOBNOSTNÍ PRÁVO PŮVODCŮ TECHNICKÝCH VÝTVORŮ

1. právo **osobovat** si vynálezectví nebo jiné původcovství
2. právo na **označení** vynálezectví nebo jiného původcovství, viz např. *zápis vynálezce (původce) do patentového rejstříku*

27

VĚDEC

- **Člověk bez ohledu na právní režim** vědecké činnosti
 1. autor vědeckého díla, *např. disertační práce*
 2. vynálezce aj. technický původce
 3. šlechtitel nové odrůdy rostliny
- **Osobní schopnosti**
nadání, píle, vzdělání, řemeslo (technika vědecké práce) za **účelem** vědeckého poznatku k **obecnému dobru**

28

VĚDA

1. **tvůrčí činnost** za účelem vědeckého poznatku
2. **výsledek** = soubor sdělných vědeckých poznatků
3. **institucionální soustava**, *srv. vědeckou infrastrukturu, veřejnou správu výzkumu a vývoje*

- **Vědosloví**

29

PRÁVNÍ VĚDA

- **Metodická a systematická** k právnímu dobru (spravedlnosti) **zacílená a odůvodněná**
 1. **tvorba** (kreatce) práva
 2. **výklad** (interpretace) práva
 3. **používání** (aplikace) práva v situacích
 4. **utřídění** (systematizace) práva

30

VĚDECKÁ PRÁVA

1. autorské právo k vědeckým dílům
2. patentové právo k vynálezům
3. užitečně vzorové právo k technickým řešením
4. průmyslově vzorové právo ke vzhledům výrobků

31

5. právo k topografiím polovodičových výrobků
6. právo k odrůdám rostlin
7. právo k obchodním tajemstvím vědeckého významu (§ 17, 51 obch. z.)
8. právo k osobním tajemstvím vědeckého významu (§ 11 o. z.)

32

9. právo k důvěrným informacím vědeckého významu (§ 44, 271 obch. z.)
10. právo k vědeckým objevům
11. právo k vědeckým myšlenkám
12. právo k vědeckému *know how*

33

3. ČÁST

VĚDECKÉ DÍLO

34

VĚDECKÉ DÍLO[©]

- **Výtvor**
 1. **jedinečný** nehmotný výsledek vědecké tvorby, *např. výsledek výzkumu*
 2. **sdělný** (vyjádřený v jakékoli objektivně vnímatelné podobě)
 3. **vyjadřující vědecký poznatek**
- **Předmět přirozeného práva autorského bez ohledu** na rozsah, účel nebo vědecký aj. význam, *např. na přínos pro rozvoj vědy*

35

- **Legislativně právní pojem vědeckého díla**
- **Právní otázka:** *co je vědecké dílo?*
 - ✗ skutková otázka, *např. zda bylo zveřejněno*
- **Odpověď právní vědy**
 - ☛ *Test pojmových znaků literárního, jiného uměleckého nebo vědeckého díla*
 - forma testového dotazníku celosvětově jednotného použití ☛ globalizace právní vědy

36

VĚDECKÉ DÍLO SLOVESNÉ[©]

- Obvyklé obecné obsahové znaky
- 1. popis problému a přehled světového stavu vědeckého bádání o něm
 - i. popis stavu světové vědecké literatury
 - ii. popis stavu dosavadního světového řešení problému
- 2. vědecký cíl
 - i. pracovní hypotéza
 - ii. potvrzení, nebo vyvrácení pracovní hypotézy
- 3. metody dosažení cíle
- 4. výsledek = nový vědecký poznatek
- 5. návrh využití výsledku

37

■ Posudek vědeckého díla

1. objektivnost
 - i. nepodjatost
 - ii. nestrannost (přednosti i nedostatky)
2. kritičnost
3. stručnost
4. neopakovanost obsahu díla

38

ZAMĚSTNANECKÉ VĚDECKÉ DÍLO[©]

- Trvalý status výtvoru
 - např. habilitační práce akademického pracovníka ke splnění pracovního závazku zvyšování kvalifikace, popis technického řešení výzkumného pracovníka aj.*
- Vyjádření literární, fotografické, filmové aj.,
např. populárně vědecký film
- Účelem ochrana investice zaměstnavatele

39

■ Vytvořeno ke splnění závazku vyplývajícího z pracovního nebo služebního poměru

např. závazku z pracovní smlouvy výzkumného pracovníka v klinické psychologii, závazku ze zákona, kupř. o vysokých školách, závazku z vnitřního mzdového předpisu, závazku z konkrétního pracovního příkazu, závazku z popisu práce ap.

40

1. skutečné	1. smyšlené (fiktivní)
ke splnění pracovního závazku	ke splnění závazku z objednávky:
	i. počítačový program
	ii. databáze
	iii. kartografické dílo
	srv. <i>work made for hire</i>

41

- Autorské právo má zaměstnaný autor
- Právo výkonu majetkových autorských práv má zaměstnavatel pod svým jménem a na svůj účet (pro sebe)
- postoupitelnost ☛ souhlas zaměstnance
✗ převod podniku
- zánikem vykonavatele bez nástupce
- ☛ výkon práva autorovi

42

- **Podmíněné právo zaměstnance na licenci** za obvyklých, *např. honorářových*, podmínek
 - ✗ **vážný** důvod zaměstnavatele, *např. soutěžní*
- **Podmíněno** nevykonáváním nebo nedostatečným vykonáváním práva zaměstnavatelem
- ☛ **důkaz skutku**; prokázání skutkového tvrzení

43

- **Vyvratitelná zákonná domněnka souhlasu** autora ke:
 1. zveřejnění
 2. úpravám, zpracování vč. překladu, spojení s jiným, zařazení do souboru
 3. uvádění díla na veřejnost pod jménem zaměstnavatele

44

4. dokončení díla jiným při:
 - i. prodlení zaměstnance přes výzvu k dokončení
 - ii. zániku závazku zaměstnance k dokončení

45

- **Právo autora na dodatečnou přiměřenou odměnu** (dispozitivně) ☺ €
 - vyplacená mzda ✗ zisk z práv význam díla pro dosažení zisku
 - ✗ počítačové programy, kartografická díla, databáze (dispozitivně ano) ☹ €

46

EXKURS: AKADEMICKÉ POMĚRY

- **Důkaz statusu zaměstnaneckého díla** *např. i nepřímý důkaz zaměstnavatelovým převzetím (využitím) zaměstnancem odevzdaného citačního odkazu na jeho vědecké dílo, vydané třetí osobou (nakladatelem) na její náklady včetně honorářových, a to za právního stavu zaměstnavatelova ponechání volné ruky zaměstnanci k výzkumné práci v příslušném oboru, k níž je pracovně zavázán, a ke způsobu zveřejňování jejich výsledků*
 - ☛ **dohoda o jiném nežli zákonném režimu díla**

47

PODNIKOVÝ VYNÁLEZ apod.

- **Trvalý status podnikového vynálezu** *např. konstrukční řešení konstruktéra dle pracovního závazku*
- **Dispozitivní legální přechod majetkového práva na patent na zaměstnavatele**
 - ↑
- **Vyrozumívací a předávací povinnost původce** vůči zaměstnavateli
 - ☛ posouzení vynálezu zaměstnavatelem

48

- **2 měsíce** ⌘ na uplatnění **zaměstnavatelova práva na patent vůči původci** (zaměstnanci)

✗ ↩ **zpětný přechod** (recesse)
práva na patent na původce

- **Zákonná povinnost mlčenlivosti** obou stran o vynálezu v této době 🔒

49

- **Právo původce na přiměřenou odměnu** při zaměstnavatelově uplatnění práva na patent € 😊

- **Ukazatelé:**
 - technický a hospodářský význam vynálezu
 - přínos z možného využití nebo jiného uplatnění
 - materiální podíl zaměstnavatele
 - rozsah pracovních úkolů (zadání) původce

50

- **Právo původce na dodatečné vypořádání** € 😊

Zjevný nepoměr:

již vyplacená odměna ✗ pozdější přínos

- **Zdaňováno** jako příjem z průmyslového aj. duševního vlastnictví; též ↩

51

ZAMĚSTNANECKÉ PRŮMYSLOVÉ VZORY

- **lhůta 3 měsíce** pro zaměstnavatelovo uplatnění práva vůči původci ⌘
- **zaměstnavatelova povinnost mlčenlivosti** ještě další měsíc od zpětného přechodu práva na zaměstnance 🔒
- **ukazatelé odměny:** €
 - přínos dosažený užíváním
 - materiální podíl zaměstnavatele
 - rozsah zadání původce

52

ZAKÁZKOVÉ NEBO SOUTĚŽNÍ VĚDECKÉ DÍLO[©]

- **Vyvratitelná domněnka objednatelova práva užití k účelu** vyplývajícímu ze smlouvy
- **Užití nad rámec účelu**
 - ↩ smluvní licence
 - ↩ zákonná licence
- **Zhotovitelův výkon majetkových práv** autorských **omezen** oprávněnými osobními nebo majetkovými zájmy objednatele, *např. na ztotožnění či rozlišení, nebo zájmy soutěžními*

53

ŠKOLNÍ VĚDECKÉ DÍLO[©]

- Např. **disertační, diplomová** nebo **klausurní** ap. práce
- **Věcný status**

tvůrcem (autorem) student (žák) ke splnění studijních (školních) **povinností** **vyplývajících** z jeho soukromo- nebo veřejnoprávního poměru ke škole, školskému či vzdělávacímu zařízení, *např. ze studijního a zkušebního řádu, přílohy statutu vysoké školy*

54

■ **Dovolené užití k vnitřní potřebě školy**

➤ **bezúplatná zákonná licence** § 35/3,4 a. z.
např. v intranetu, a to:

1. **bez** přímého či nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu
2. **výukově nebo** ke své vnitřní potřebě vymezené **osobním** okruhem žáků nebo studentů, orgánů, zaměstnanců, a **věcně** činností školy

55

a to s **příkazem** přiměřeného uvedení:

3. **jména** autora **X** anonymní dílo nebo jméno školy apod., pod jejímž jménem je dílo uváděno na veřejnost
4. **názvu** díla
5. **pramene**

56

■ **Všeobecný zákaz užití školního aj. díla školou aj. osobou způsobem snižujícím jeho hodnotu** (zákaz znehodnocení díla)

➤ **osobnostní právo** autora na **nedotknutelnost** svého díla

§ 11/3 a. z.

57

■ **Užití nad rámec vnitřní potřeby školy**

➤ **nároková smluvní licence školy**
= **kontraktační povinnost autora**
např. k tiskovému rozmnožování a rozšiřování díla za obvyklých, např. honorářových, smluvních podmínek

- **Právo autora odepřít licenci ze závažného důvodu, např. osobního**
- X **bezdůvodné odepření licence**
 - **žaloba školy** k nahrazení chybějícího projevu autorovy vůle soudem

58

■ **Omezený výkon autorova majetkového práva** k užití **svého** školního díla (dispozitivně), a to:

- oprávněnými **osobními** nebo **majetkovými zájmy školy**, *např. na označení totožnosti své osoby nebo svých služeb vyjádřeném dílem grafickým, soutěžními zájmy aj.*
- „oprávněnost“ zájmů školy
 - smlouva, zákon, rozhodnutí

59

- **Zákonné právo školy na příspěvek** na úhradu **nákladů školy** na autorovo vytvoření školního díla,
např. na materiál nad běžnou provozní režii, z dosaženého autorova výdělku z užití školního díla, dle okolností, např. dle přínosu školy aj., až do skutečné výše nákladů školy
- + přihlídnutí k **výši výdělku** dosaženého školou z licenčního užití školního díla

60

- **Vlastnictví hmotné věci** (nosiče díla)
 - ✓ vlastníkem věci, kdo věc pořídil
 - ✓ **odevzdáním** školního díla s věcí nabývá vlastnictví věci škola **shodou vůle** (není-li jiné dispozice);
projev právní doktríny **sledování osudu významnějšího** díla jeho méně významným nosičem (nezmaření účelu odevzdání)

- **Autorské právo na účelové zpřístupnění věci** (nosiče díla) jejím vlastníkem § 12/3 a. z.

61

KNHOVNÍ LICENCE

- **Bezúplatná zákonná licence knihovní**
k půjčování originálů či rozmnoženin obhájených diplomových, rigorózních, disertačních a habilitačních prací na místě samém § 37/1d a. z.
 - ☛ výzkum či soukromé studium
 - ✗ autorovo vyloučení

62

- **Třístupňový test** (*three-step-test*) § 29/1 a. z.

1. **zvláštní zákonný případ výjimky či omezení** majetkového práva autorského
2. **užití nerozporné s běžným způsobem užití**
3. **bez nepřiměřeného dotčení oprávněných osobních (morálních) nebo majetkových zájmů** autora (žáka nebo studenta)

63

- **Veřejnoprávní povinnost** vysoké školy nevýdělečně **zveřejňovat** závěrečné práce a posudky na ně
- **Nevyvatitelná domněnka autorskoprávního souhlasu** autora se zveřejněním § 47b/3 z. č. 111/98 Sb.
= **zvláštní přednostní režim** ✗ a. z.

64

JUDIKATURA

Závěrečná diplomová práce na vysoké škole, resp. univerzitě může být účinným namítacím materiálem proti novosti vynálezu tehdy, jestliže byla před prioritou zpřístupněna neomezenému kruhu osob, např. jejím uložení ve veřejně přístupné knihovně.

Jakl 171.

65

4. ČÁST

VĚDECKÁ SVOBODA
A
VĚDECKÁ MORÁLKA

66

VĚDECKÁ SVOBODA

1. **svoboda vědeckého bádání**
= bádání o **kterémkoli** předmětu (čemkoli)
kteroukoli metodou
čl. 15/2 LZPS
2. **svoboda projevu** vč. hlásání výsledku
vědeckého bádání (vědeckého poznatku)
čl. 17 LZPS

67

AKADEMICKÁ SVOBODA

1. **svoboda vědy, výzkumu**
a **zveřejňování** jejich výsledků
 2. **svoboda výuky** především její
otevřenost různým:
 - i. vědeckým **názorům**
 - ii. vědeckým a výzkumným **metodám**
- § 4(a), b) z. č. 111/98 Sb., o vysokých školách

68

ZÁKAZ VÁZANOSTI STÁTU

1. **výlučnou ideologií**
 - a. politickou
 - b. právní
 - c. vědeckou aj., *např. výlučnou ideologií scientismu*
 2. **náboženským vyznáním** čl. 2/1 LZPS
- **občanská společnost** s příkazem **neškodit jinému; demokratické hodnoty**
 - **občanská pluralita** pracovních hypotéz, výzkumných záměrů ap.
 - **svobodná soutěž** např. léčebných soustav

69

ODLUKA VĚDY OD STÁTU

- **Záruka vědecké svobody**
 - **Právní formy institucionální odluky:**
 1. v. v. i.
 2. veřejné nebo soukromé vysoké školy
- x Akademie věd Čes. rep.
 - x Grantová agentura Čes. rep.
= organizační složky státu
- srv. odluku církve od státu*

70

VĚDECKÁ SOUTĚŽ

- **Soutěžitelé**
= *např. veřejné výzkumné instituce, vysoké školy, soukromí vědci*
- **Dobré mravy soutěže** (§ 44 obč. z.)
- **Zákaz nekalé vědecké soutěže**
- **Vědecký postup** *non lege artis*
- **Veřejnoprávní režimy** veřejné soutěže nebo veřejné zakázky ve výzkumu a vývoji

71

VĚDECKÁ MORÁLKA

- **Veřejná morálka vědecká**
= veřejné povědomí o vědeckém chování, které není způsobilé veřejně pohoršit, s nímž vědecký nebo právní řád spojuje následky
- **Morálka vědeckých povolání**
např. povolání výzkumných nebo akademických pracovníků
= **deontologický řád**, vyjádřený nepsanými zásadami

72

- **Vědecká morálka** (druh veřejné morálky)
= veřejně vynucovaný soubor nepsaných zásad náležitého chování
- **Vědecká mravnost**
= individuální soubor morálních zásad a jejich praktikování
- **Vědecká etika** (druh užité etiky)
= teorie morálního a mravného vědeckého chování a hodnotících soudů ve vědě

73

ZDROJE

1. doporučení Komise 2005/251/ES ze dne 11. 3. 2005 o *Evropské chartě pro výzkumné pracovníky a o Kodexu chování pro přijímání výzkumných pracovníků* (Úř. věst. č. L 075, 22. 3. 2005, s. 67)
2. doporučení vlády ČR (usn. vl. č. 1005 z 17. 8. 2005), *Etický rámeček výzkumu*
3. doporučení předsednictva GA ČR, *Správná vědecká praxe*, duben 2000

74

4. *Etický kodex výzkumných pracovníků v Akademii věd ČR*, Akademický bull., 2006/6.
5. *Good scientific practice in research and Scholarship*, European Science Foundation Policy Briefing N° 11 (Dec. 2000). Bull. GA ČR 2001/1.
6. *Memorandum on Scientific Integrity* (2003), ALL European Academies (ALLEA) aj.

75

⇐ INSTITUCIONALIZACE

- **Komise správné vědecké praxe**
(etické komise seberegulační); vysoké školy aj.
- **Bioetická komise Rady pro výzkum a vývoj**
odborný a poradní orgán
stanoviska rady k žádosti o povolení výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách
z. 227/06 Sb.

76

ETICKÝ RÁMEC VÝZKUMU

- **Základní zásady**
 1. svoboda výzkumu a odpovědnost
 2. respektování názorové plurality a tolerance
 3. respektování lidské důstojnosti a autonomie při výzkumu
 4. transparentnost
 5. solidarita a spolupráce ve výzkumu
 6. prospěšnost a nepoškozování; každé riziko výzkumu musí být vyváženo přínosem

77

ZÁSADY VĚDECKÉ MORÁLKY

- **Všeobecné morální zásady**
- **Zvláštní zásady vědecké morálky** (*Книпп, 2003²⁾*
 1. **vědecká poctivost**
= úsilí o poznání pravdy
 - i. **vědecká odvaha**
 - ✓ nevyhýbat se problémům
 - ✓ nepřizpůsobovat řešení přání příjemce
 - ii. **původnost** (vlastní poznatek)
 - iii. **účelnost** autocitací a republikací vlastních děl

78

- iv. **poctivost autobibliografická**
 - ✓ rozlišení vědeckých děl od jiných druhů děl
 - ✓ republikace pod jednou vykázanou položkou
 - ✓ uvedení spoluautora u děl spoluautorských
- 2. **vědecká skromnost** při sebehodnocení nebo předvádění vlastních výsledků
 - ✗ přemrštěné vědecké sebevědomí, přezírání jiných vědeckých názorů, nedostatek sebekritické revize, vědecká svéhlavost, neochota přiznat vědecký omyl

79

3. **morální používání pramenů**

- ✓ morální zákaz použití pramene k důkazu něčeho, co z něj spolehlivě nevyplývá
- ✓ morální zákaz zamlčení pramene svědčícího protichůdnému vědeckému názoru

80

4. **pravidla vědecké kritiky**

- i. věcnost *ad rem*
- ii. pravdivost
- iii. přiměřenost

- ☛ **oprávněnost hodnotícího (kritického) soudu**

§ 11 an. o. z., mediální zákony

81

5. **pravidla hodnocení výzkumných návrhů**

- i. nevynášení informací
- ii. nekopírování podkladů
- iii. vrácení nebo zničení podkladů
- iv. nepodjatost oponentů

6. **pravidla oceňování mimořádných výkonů**

nř. vl. 462/02 Sb.

82

7. **pravidla diskuse, polemiky, kritiky**

- a. diskuse = výměna názorů
polemická ✗ nepolemická

- i. věcná zacílenost
- ii. stručnost
- iii. bezprostřednost

83

b. **polemika** (polemická diskuse)

- i. stejný předmět (téma)
- ii. polemika s názorem, **ne s osobou**;
morální zákaz zesměšňování nebo zlehčování
- iii. argumentace vědecká, ne citáty nebo odvoláváním se na autoritu
- iv. uznání event. nesprávnosti vlastního názoru
- v. neměnění vlastního názoru bez vědeckého argumentu
- vi. včasné ukončení polemiky

84

- c. **posuzování cizích děl**
- **recenze informační a hodnotící**
- i. objektivnost hodnotového soudu dle stavu vědy (posouzení vědecké hodnoty)
 - ✗ recenze zdvořilé, oslavné, nevraživé
- ii. věrná a výstižná **reprodukce** myšlenek
- iii. odlišení vlastního názoru nebo polemiky
- iv. morální **zákaz zneužití** posudku k zabránění publikování cizího díla
- **anotace informační**

85

CITACE

- **Vědecký pojem**
 - široký rozsah
 - vč. ohlasů a odkazů,
 - nejen citací ve smyslu práva autorského
 - ✓ citační indexy scientometrické
- **Autorskoprávní pojem**
 - bezúplatná **zákonná licence** citační
 - = dovolené **omezení cizího práva** autorského v zákonem přípustném případě § 31 a. z. předmětem zveřejněné cizí dílo

86

VĚDECKÝ DELIKT

- Např. **plagiátorství** aj.
 1. formální; viz *opsání cizího díla bez citace*
 2. materiální; např. *parafráze cizího díla bez uvedení pramene*
- **Souběh s právním deliktem**
např. porušování autorského práva nebo nekalé soutěže

87

- **Postih**
 1. **vědecká sankce**, např. *odsudek vědeckou obcí*
 2. **právní sankce** při naplnění skutkové podstaty soukromoprávního nebo veřejnoprávního deliktu; např. *výpověď z pracovního poměru, pokuta za přestupek, peněžité trest za trestný čin*

88

VĚDECKÝ PODVOD §

- Např. **habilitační podvod** ☹
srv. pojistný podvod, úvěrový podvod
- ☛ **trestný čin podvodu** (obecná skutková podstata)
skutkovým znakem **úmysl** získat pro sebe výhodu, např. *vyšší mzdu aj. pracovní výhodu*

89

- **Individuální posouzení okolností případu soudem**

☛ **vina** ☛ **trest:**

*např. trest zákazu činnosti spočívající v práci akademického pracovníka až na 5 let,
trest ztráty vědecké hodnosti Dr.h.c., DrSc., CSc. (bývalý sovětský vzor)*

90

- **Oběť vědeckého podvodu**, např. vysoká škola, v. v. i.
- **Neplatnost dohody o změně pracovní funkce** podvodníka, např. na funkci docenta
 - ✗ dobré mravy, aby oběť podvodu platila podvodně navýšení mzdy (nákladů)
- **Dopad podvodu na důvěryhodnost** vědeckých poznatků u vědecké obce i veřejnosti
 - ☛ reálná hrozba narušení důvěryhodnosti poznatků pro další, navazující výzkum

91

ZÁKONNÉ PŘEDPOKLADY PRO VÝKON VÝZKUMNÉ PRÁCE

☛ z právních předpisů

1. **předpoklad dbát dobré pověsti** v. v. i. nebo **dobrého jména** vysoké školy

§ 19b/3 o. z., § 70/1 i. f. z. č. 111/98 Sb.

92

2. **předpoklad výkonu práce** včetně hlášení jejích výsledků v souladu s **dobrymi mravy**, a to i dobrými mravy **soutěže**, s **veřejnou morálkou**, např. morálkou vědeckého povolání, bioetikou aj., a s **veřejným pořádkem**, např. ve výzkumu nebo vývoji
 - ✗ průmyslověprávní zápisné překážky
3. **předpoklad zdržení se nekalé soutěže** ve výzkumu nebo vývoji

93

4. **předpoklad dodržování práv třetích osob**, např. studentů, pacientů, zákazníků aj., a zvláště **práv duševního vlastnictví a práva osobnostního**
5. **předpoklad řádného zacházení se zvířaty**
6. **předpoklad šetření životního prostředí** vč. pracovního

94

7. **předpoklad právně rovného zacházení se zaměstnanci**, např. právně rovného odměňování za stejnou nebo srovnatelnou výzkumnou práci, příležitosti dosáhnout funkčního postupu
8. **předpoklad nediskriminace zaměstnanců**, např. výzkumníka jiné státní příslušnosti nebo činného v politické straně
10. **jiný**

95

POŽADAVKY ZAMĚSTNAVATELE

- ☛ **řádný výkon** výzkumné nebo akademické práce
- **Spravedlivost a rozumnost** (přiměřenost) požadavků vzhledem k:
 - a. **poslání a činnosti** zaměstnavatele
 - b. **druhu práce** pro zaměstnavatele
 - c. **významu práce** pro **zaměstnavatele** a skrze něj pro **třetí osoby**, např. pro ostatní zaměstnance, studenty, pacienty, zákazníky, a pro **obecné dobro**; též význam pro ostatní členy akademické obce

96

1. **požadavek dodržování slibu zaměstnance** ⇨
2. **požadavek udržování osobního stavu vědecké bezúhonnosti** ⇨
3. **požadavek udržování osobního stavu občanské bezúhonnosti ve funkčním vztahu k výzkumné nebo akademické práci**
4. **požadavek udržování osobního stavu odbornosti**
např. znalostní, schopnosti růstu na profesní dráze, viz včasné ověření, resp. prokázání kvalifikace

97

5. **požadavek dbát důvěryhodnosti výzkumu**
nebo **vývoje** vč. jeho přípravy, průběhu a výsledků, podkladů a výkazů
 5. **požadavek dbát o vlastní vědeckou čest**
a o vlastní **dobrou vědeckou pověst**,
a to i s ohledem na **oprávněné kladení důvěry**
v ně zaměstnavatelem a příslušnou veřejností,
např. vědeckou, studentskou, zákaznickou, všeobecnou
 7. **jiný**
- X** **výpovědní důvod zaměstnavatele** § 46/1e) z. p. 98

- **Vyvratitelná domněnka (předpoklad) splňování požadavků zaměstnavatele**

- X** **důkaz opaku** *např. v habilitačním řízení o ověření kvalifikace, vědeckým usvědčením z citačního podvodu aj.*

99

SLIB ZAMĚSTNANCE

„Slibuji na svou čest, že budu vykonávat zaměstnání, které jsem si zvolil, podle nejlepšího vědomí a svědomí v dobré víře ke zřeteli dobrého díla a budu dbát dobrých mravů, jakož i práv a oprávněných zájmů zaměstnavatele, ostatních zaměstnanců a třetích osob.

Budu-li vést ostatní zaměstnance, budu tak činit ke dobru zaměstnavatele, ke jejich dobru a ke zřeteli společného dobrého díla.“

100

VĚDECKÁ BEZÚHONNOST

- *Scientific integrity* = aktuální stav osobnosti
- **Pojem vědeckého řádu**
 - X** spáchání **vědeckého deliktu** (poklesku) **bez ohledu na jeho právní kvalifikaci, aniž by bylo lze po vědecké obci spravedlivě požadovat, aby se na pachatele hledělo jako by se skutek nestal,**
a to v důsledku pachatele **polepšení se a napravení zaviněného stavu**
- **Nedostatek vědecké bezúhonnosti**
= přivozená ztráta, **aniž** došlo k obnovení stavu

101

PŘÍKLAD

- Nemravný **čin na úkor** jiného, *např. závažný citační nebo habilitační podvod,*
- **bez ohledu na jeho právní kvalifikaci,** jímž výzkumný či akademický pracovník
- **ztratil vědeckou bezúhonnost**
- **bez naděje** na její okamžité nebo jinak včasné **obnovení a napravení** způsobeného stavu,
- čímž do té **míry poklesl** pod pracovní úroveň **požadovanou** zaměstnavatelem, že **nelze** po zaměstnavateli **spravedlivě požadovat,** aby jej nadále zaměstnával na výzkumnou nebo akademickou práci.

102

Souběhy řádů vědeckého a právního

- **Vědecká úhonnost**
 - ✓ nepolepšení se a nenapravení porušení průmyslových práv
- **Občanská bezúhonnost**
 - ✓ promlčení trestného činu porušování průmyslových práv
 - ✓ **zahlázení** odsouzení za trestný čin porušování průmyslových práv

103

DELIKT PORUŠENÍ PRACOVNÍ KÁZNĚ

- **Soukromoprávní delikt zaměstnance**
- **Skutkové podstaty**, např.
 1. **porušení základní povinnosti** zaměstnance

kupř. nedodržením zásad spolupráce s ostatními zaměstnanci popřením spoluautorství vědeckého díla s ostatními

104

2. **porušení pracovního řádu** ohledně závazku morálního chování ve výzkumu
3. **porušení vnitřního předpisu** vysoké školy o jejím etickém kodexu výzkumu
4. **jiná**
 - ✗ **právo zaměstnavatele** okamžitě zrušit pracovní poměr nebo **právo výpovědi**

105

MÍRA PORUŠENÍ PRACOVNÍ KÁZNĚ

- **Skutkové aj. okolnosti případu**
 1. **zvláště hrubý způsob porušení**
 - ☛ právo okamžitého zrušení nebo právo výpovědi
 2. **závažné porušení**
 - ☛ právo výpovědi
 3. **soustavné méně závažné porušení**
 - ☛ právo výpovědi při upozornění na ni

106

DISCIPLINÁRNÍ PŘESTUPEK STUDENTA

- **Zaviněný skutek**
 1. **úmyslný**
 - i. v úmyslu přímém
 - ii. v úmyslu nepřímém
 2. **nedbalostní**
 - i. v nedbalosti vědomé
 - ii. v nedbalosti nevědomé

např. porušením

 - a. *práva autorského dle a. z.*
 - b. *zkušebních pravidel dle studijního a zkušebního řádu*

107

5. ČÁST

VÝZKUM A VÝVOJ

108

VÝZKUM

- **Systematická tvorba rozšiřující poznání** vč. poznání práva, a to **metodami** umožňujícími:

1. potvrzení
2. doplnění či
3. vyvrácení vědeckého poznatku

109

- ✓ experimentální
- ✓ teoretický, *např. právní*

1. **základní**
2. **aplikovaný**
 - i. průmyslový
 - ii. jiný, *např. zákonodárně aplikovaný právovědný výzkum*

110

- **Předmět teoretického výzkumu právního**

1. právní **řád**
(právní principy a právní normy)
2. právní **rozhodnutí**, zejm. judikatura
3. právní **doktríny**

111

EVROPSKÝ VÝZKUMNÝ PROSTOR

- *European Research Area*
- **Evropský hospodářský prostor**
- **Evropský justiční prostor**

112

VÝVOJ

- **Systematické tvůrčí využití**

1. vyzkoumaných vědeckých **poznatků**
2. jiných **námětů** (nápadů)

k výrobě nebo k novým či zlepšeným technologiím nebo službám

- ✓ technologický
- ✓ designerský, *srv. průmyslové vzory, aj.*

113

VÝZKUMNÉ ÚSTAVY

1. veřejné ústavy
veřejné výzkumné instituce (v. v. i.)
rejstřík v. v. i., MŠMT
z. č. 341/05 Sb.	1. soukromé ústavy
obecně prospěšné společnosti (o. p. s.)
rejstřík o. p. s., soud
z. č. 248/95 Sb.
2. státní ústavy
státní příspěvkové organizace (p. o.)
obchodní rejstřík,
soud	

114

VYSOKÉ ŠKOLY

1. **veřejné korporace**
 1. **soukromé korporace**
2. **státní sbory**
 - ✓ vojenské
 - ✓ policejní
- **vysokoškolské ústavy**
= součásti vedle fakult

115

ORGANIZAČNÍ SLOŽKY STÁTU

- Česká republika – **Akademie věd České republiky**
 - ✗ výzkumná pracoviště AV ČR = v. v. i.
- Česká republika – **Grantová agentura České republiky**

116

Z DĚJIN

- 1773 Soukromá společnost v Čechách pro rozvoj matematiky, vlasteneckých dějin a přírodních věd
- ↓
- 1784 Česká společnost nauk (Královská česká společnost nauk)
- 1892 Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění (Česká akademie věd a umění)
- 1920 - 1952 Masarykova Akademie Práce
- 1952 - 1992 Československá akademie věd
- 1992 - Akademie věd České republiky
- 1994 - Učená společnost České republiky

117

VEŘEJNÁ SPRÁVA

- **Výkon správy založen na správním uvážení odborné povahy**
1. **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**
 2. **Rada pro výzkum a vývoj**
 3. **Akademie věd České republiky**
 4. **Grantová agentura České republiky**
 5. **kraje a obce**

118

- **Akademie věd České republiky**
1. akademický sněm
 2. akademická rada a její předsednictvo
 3. předseda
 4. vědecká rada
- ✓ výzkumná pracoviště = v. v. i., zřizovatelem stát

z. č. 283/92 Sb., o Akademii věd Čes. rep.

119

- **Grantová agentura České republiky**
1. předseda
 2. předsednictvo
 3. kontrolní rada jmenovaná Poslaneckou sněmovnou na návrh výzkumných právnických osob

z. č. 130/02 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje

120

VÝZKUMNÉ PROGRAMY

- **Mezinárodní smlouvy:** Programy mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji
- **ES:** Rámcové programy výzkumu a vývoje ES
- **EURATOM:** Rámcové programy výzkumu a vývoje EURATOM
- **Česko:** Národní politika výzkumu a vývoje České rep. Národní program výzkumu roční programy výzkumu a vývoje

121

VEŘEJNOPRÁVNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM VÝZKUMU A VÝVOJE

- **Česko: úřední veřejné seznamy**
 1. centrální evidence projektů výzkumu a vývoje
 2. centrální evidence výzkumných záměrů
 3. rejstřík informací o výsledcích
 4. evidence veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji

122

Portál spravovaný Radou pro výzkum a vývoj

<http://vyzkum.cz>

123

OBEČNÁ STRUKTURA VÝZKUMNÉHO PROJEKTU

1. název
2. předmět výzkumu
3. výzkumný **cíl** a jeho předpokládaný výsledek
4. způsob **dosázení** cíle
5. způsob **ověření** výsledku
6. způsob **zveřejnění** výsledku
7. předpokládané **využití**
8. doba výzkumu
9. výzkumník nebo výzkumný tým
10. výše a členění nákladů
11. způsob **kontroly** výzkumu

124

6. ČÁST

VEŘEJNÁ PODPORA VÝZKUMU A VÝVOJE

125

VEŘEJNÁ NEBO SOUKROMÁ PODPORA VÝZKUMU A VÝVOJE

■ Veřejná	■ Soukromá
zdrojem veřejné fondy:	zdrojem soukromé fondy:
a. nadstátní nebo mezistátní rozpočty	a. nadace
b. státní rozpočet	b. nadační fondy
c. územní rozpočty	c. o. p. s.
	d. vlastní
➤ veřejně prospěšná činnost výzkumná	e. jiné, <i>např. spolkové, sponzorství podnikatelů</i>

126

STÁTNI GRANTOVÉ AGENTURY

- Grantová agentura České republiky
- Grantová agentura Akademie věd České republiky
- Grantové agentury ministerstev
- Fond rozvoje vysokých škol MŠMT

127

VEŘEJNÁ PODPORA € ¥ \$ £ VÝZKUMU A VÝVOJE

- **Veřejná podpora**
 1. **účelová** fyzických nebo právnických osob
 2. **institucionální** právnických osob
- = **podíl** veřejné úhrady uznaných nákladů

mezinárodní smlouvy, z. č. 130/02 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, prováděcí vl. nř. 267/02 Sb., 461/02 Sb., 462/02 Sb.,

128

- **Vyhlašovatel** veřejné soutěže nebo **zadavatel** veřejné zakázky
 1. **stát, kraj, obec** ze svého veřejného rozpočtu
 2. **jiný** ze svého rozpočtu, *např. nadace*
 - = **mimo veřejnoprávní režim** z. č. 130/02 Sb.
- způsob poskytování **nadačních příspěvků**
- statut nadace nebo nadačního fondu

129

ÚČELOVÁ VEŘEJNÁ PODPORA

- **Předmět**
 1. programový projekt **poskytovatele**
 2. projekt **poskytovatele** zadaný veřejnou zakázkou
 3. grantový projekt **příjemce**
- **Způsob**
 1. vyhlášením veřejné **soutěže**, z. č. 130/02 Sb.
 2. zadáním veřejné **zakázky**, z. č. 137/06 Sb.
 3. uzavřením koncesní **smlouvy**, z. č. 139/06 Sb.

130

- **Zadání veřejné zakázky**
 1. výběr nejvhodnější nabídky
 2. přímé zadání malého rozsahu
 3. výzva jedné osobě k podání nabídky

131

VEŘEJNÁ SOUTĚŽ O VEŘEJNOU PODPORU

- **Vnější okruh** = veřejno- nebo soukromoprávní poměr
vyhlašovatel = **poskytovatel** podpory
soutěžitelé = uchazeči o podporu
- **Vnitřní okruh** = soukromoprávní poměr
vyhlašovatel = **příjemce** podpory
soutěžitelé = uchazeči o řešitelství

132

INSTITUCIONÁLNÍ VEŘEJNÁ PODPORA

1. **Výzkumný záměr**
 - a. zhodnocení záměru
 - b. zhodnocení předchozích **výsledků** výzkumu nebo vývoje
2. **Specifických výzkum na vysokých školách = zapojení studentů**
 - a. úspěšnost ve veřejných soutěžích
 - b. úspěšnost při uplatnění výsledků
 - c. počet studentů dle typů studijních programů
 - d. kvalifikační struktura akademických pracovníků

133

3. **Mezinárodní spolupráce** Česka dle mezinárodních smluv

134

VÝZKUMNÝ ZÁMĚR

- **Koncepční rozvoj právnické osoby**, např. v. v. i. nebo vysoké školy, na 5 - 7 let:
 1. předmět činnosti
 2. cíl
 3. strategie
 4. náklady
 5. předpokládané výsledky

135

PRÁVNÍ POMĚR PŘÍJEMCE K POSKYTOVATELI

1. **veřejnoprávní poměr ze správního rozhodnutí**
 - veřejná soutěž
 - veřejná zakázka
- ↓
2. **soukromoprávní poměr ze smlouvy**

136

PRÁVNÍ POMĚR PŘÍJEMCE K ŘEŠITELI

- **Soukromoprávní poměr ze smlouvy**
 1. **pracovní**, např. *výzkumný pracovník nebo akademický pracovník*
 2. **jiný**, např. *student*

137

SPRÁVNÍ PROCES

- **Zvláštní druh správního řízení o výběru žádosti** § 146 spr. ř.
- **Přednostní úprava správního procesu** ve zvláštním zák. o podpoře výzk. a výv.

138

SPRÁVNÍ ROZHODNUTÍ

1. **rozhodnutí o hodnocení:**
 - i. návrhu
 - ii. výsledku veřejně podpořeného výzkumu
 - přijímací a hodnotící komise,
 - alespoň 2 oponenti
2. **rozhodnutí o veřejné podpoře**, tj. o:
 - i. poskytnutí
 - ii. odnětí
3. **rozhodnutí o vyloučení z veřejné soutěže až na 3 roky** ➤ správní postih za porušení

139

⇐ SOUDNÍ OCHRANA

- **Správní rozhodnutí bez opravného prostředku** (zvláštní proces) ⊗
X
- **Žaloba ve věci správního soudnictví**
ke KS (MS v Praze), s. ř. s.
X
- **Opravným prostředkem kasační stížnost** k NSS v Brně

140

⇐ ÚSTAVNÍ A MEZINÁRODNÍ OCHRANA

- **Soudní rozhodnutí NSS bez opravného prostředku**
X
- **ústavní stížnost** k ÚS v Brně
X
- **stížnost** k ESLP ve Štrasburku

141

SMLOUVY

1. **Písemná smlouva o poskytnutí podpory**, z. č. 130/02 Sb., podmíně obch. zák.
 - podstatné **obsahové** náležitosti mj.:
 - a. člověk odpovědný příjemci za odbornou úroveň (řešitel)
 - b. úprava **práv k výsledkům**
 - c. způsob řešení sporů
 - d. postih za porušení smlouvy

142

2. **smlouva k provedení veřejné zakázky**
3. **smlouva o využití výsledků** aplikovaného výzkumu nebo vývoje

143

DELIKTNÍ PRÁVO

- **Soukromoprávní delikt porušení smluvního závazku**
obch. z.
- **Veřejnoprávní delikt porušení rozpočtové kázně** ➤ **sankční odvod**
rozp. prav. č. 218/00 Sb., rozp. prav. úz. rozp. č. 250/00 Sb.

144

- ☛ **správní uvážení o správním postihu**

- ☛ **vyloučení uchazeče** z veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji až na 3 roky od prokázání nebo písemného uznání porušení

145

VEŘEJNÁ PODPORA KULTURY

- **Příspěvek MK z státního rozpočtu** fyzickým osobám na tvůrčí na studijní účely

výběrové řízení vyhlášené MK

z. č. 203/06 Sb., o některých druzích podpory kultury

146

7. ČÁST

PRÁVA K VÝSLEDKŮM

147

VÝSLEDEK

- **Nový poznatek** z výzkumu nebo vývoje
např. technické řešení programového nebo grantového projektu či věcného záměru
- **Podoba vnímatelného vyjádření**
 1. **hmotná**, *např. nový přístroj*
 2. **nehmotná**, *např. vědecké dílo, vynález aj. technické řešení, vzhled výrobku aj.*

148

PRÁVA K VÝSLEDKU

- **Druhy**
 1. **právo vlastnické** (hmotné)
 2. **právo duševně vlastnické** (nehmotné)
- **Spoluzhotovitelé**
(spolupříjemci podpory)
= právo **spoluvlastnické**
dle **dohodnutých podílů**

149

- **Vnější poměr příjemce podpory k poskytovateli**
= **zásada práva příjemci** veřejné podpory
(ve **prospěch příjemce** podpory)
- × **práva k výsledkům veřejných zakázek**
 - ☛ ve prospěch poskytovatele (**zadavatele**)
účelem ochrana **vůle** a **hospodářského zájmu** zadavatele
 - ☛ **zásada ochrany hospodářské investice** **zadavatele**; *srv. zaměstnavatele, objednatele*

150

1. **nezapisovatelná** práva průmyslového vlastnictví ➔ **zadavateli** zakázky
2. **zapisovatelná** práva průmyslového vlastnictví ➔ **povinnost zhotovitele:**
 - a. **uplatnit ochranu**, *např. přihlásit vynález k patentování*, ledaže zadavatel jinak
 - b. **převést ochranu**, *např. udělený patent*, ➔ **zadavateli**

151

- **Právo zhotovitele (příjemce) na náhradu nákladů vůči zadavateli** (poskytovateli)
např. na správní poplatky za přihlášení vynálezu k patentování a za zápis převodu patentu do patentového rejstříku
- **Právo zadavatele** (poskytovatele)
na písemný **souhlas ke zveřejnění** výsledku veřejné zakázky zhotovitelem

152

- **Vnitřní poměr příjemce k řešiteli**
= **zásada práva zaměstnavateli** (příjemci) k:
 1. zaměstnaneckému vědeckému dílu
 2. zaměstnaneckému průmyslovému vzoru
 3. podnikovému vynálezu
 4. podnikovému užitému vzoru
 5. podnikové topografii polovodičového výrobku
nebo **práva objednateli** (příjemci) k zakázkovým předmětům

153

POVINNOST VYUŽITÍ VÝSLEDKU

- **Zásada zpřístupnění výsledku komukoli**
- **Zásada právně rovného zacházení**
- **Nevyužití výsledku příjemcem podpory**
 - ➔ **nucená veřejná nabídka** využití
 - ➔ **nucená veřejná nabídka licence**
např. veřejná nabídka patentové licence zapsaná v patentovém rejstříku

154

8. ČÁST

VĚDECKOST, VĚDA A PRÁVNÍ VĚDA

155

POJMOVÉ ZNAKY VĚDECKOSTI

1. problémovost
2. předmětnost
3. metodičnost
4. odůvodněnost, dokázanost (argumentativnost)
5. soustavnost (systémovost)
6. srozumitelnost (intersubjektivita)

156

■ Hypotéza

= vědecky možná (testovatelná)
vnitřně nerozporná domněnka
(nabídka řešení) podléhající vědeckému
dokázání

■ Teorie (vědecká teorie)

= vědecky prokázaná hypotéza

157

■ Vědecká spekulace

= formulace vědecky (rozumově)
neověřitelných hypotéz

nevyklučuje ověření **jiným způsobem**
např. citovým vnímáním
srv. estetický výtvar

158

MODEL

■ Paradigma

*„... obecně uznávané vědecké výsledky, které v dané
chvíli představují pro společenství odborníků model
problémů a model jejich řešení.“*

*Kuhn, T. S.: Struktura vědeckých revolucí.
Praha 1997, s. 10. Překl. Jeníčkář.*

159

ÚČEL VĚDY

1. **popis** (deskripce) a **zatřídění**
(klasifikace) věcí
2. **vysvětlení** (explikace) výskytu věcí
3. **předpověď** (predikce) výskytu věcí
4. **porozumění** věcí
5. možnost **ovlivnění** věcí
 - ☛ vědecká výpověď o řešení problému

160

PRÁVNÍ VĚDA

■ Přirozený smysl

sladčování osobních a majetkových pozemských
poměrů

■ Účel

rozumové poznávání nebo hodnocení právních jevů
s cílem dospět k **právnímu názoru**

■ Vědecká povaha

argumentativní a popisná duchovní (humanitní) věda
(*Geisteswissenschaft*) s **hodnotovou orientací** na právní
dobro (spravedlnost)

161

*Iurisprudentia est divinarum atque humanarum
rerum notitia, iusti atque iniusti scientia.*

162

STRUKTURA PRÁVNÍ VĚDY

■ Obecná část

1. právní **metodologie**
↓
2. **tvorba** (krece) práva: teorie zákonodárství (legislativní technika)
3. **výklad** (interpretace) práva
4. **použití** (aplikace) práva: právní argumentace logická nebo rétorická

163

OBOROVÁ STRUKTURA PRÁVNÍ VĚDY

■ Zvláštní části (aplikace obecné části)

1. konstitucionalistika
2. internacionalistika
3. civilistika
 - a. familiaristika aj.
4. komercionalistika
5. penalistika
6. právní romanistika
7. kanonistika aj.

164

NE-VĚDECKÉ METODY

■ Intuitivní

1. mimosmyslové vnímání
2. rozbor symbolů
3. intuitivně hodnotový rozbor
4. intuice jazykového úzu aj.

■ Expertní

1. anketní dotazování
2. kolektivní vybavování myšlenek (*brainstorming*)
3. metoda ďáblova advokáta aj.

165

VĚDECKÉ METODY

■ Empirické

1. pozorování
2. měření
3. pokusy aj.

■ Teoretické

1. zobecnění
2. odvození
3. dovození
4. podobnost
5. modelování aj.

⇒

166

OBECNÉ VĚDECKÉ METODY

1. metody logické ⇒
2. metoda pozorovací (observační)
3. metoda vylučovací (eliminací)
4. metoda popisná (deskriptivní) nebo měrná
5. metoda rozřídovací (klasifikační)
6. metoda soustavná (systémová)
7. metoda srovnávací (komparativní)
8. metoda pokusná (experimentální)
9. metody přesné (exaktní) aj.
 - a. metody statistické
 - b. metody kybernetické aj.

167

OBECNÉ VĚDECKÉ METODY LOGICKÉ

1. axiom
2. výměr (definice)
3. odloučení (abstrakce)
4. vyvození (indukce)
5. odvození (dedukce)
6. rozbor (analýza)
7. složení (syntéza)
8. podobnost (analogie)
9. potvrzení (konfirmace)
10. ověření pravdivosti (verifikace) aj.

168

ZVLÁŠTNÍ VĚDECKÉ METODY

1. přírodovědné
2. matematicko-statistické
3. lékařské
4. sociologické
5. psychologické
 - a. diagnostické
 - b. terapeutické
6. **právo**vědné aj.

169

ZVLÁŠTNÍ METODY PRÁVOVĚDNÉ

1. **Legislativně** (a právně) **technické metody**
 - i. **metoda trojí konformity**
 - a. ústavní
 - b. mezinárodní
 - c. komunitární (eurokonformita)
 - ii. **metoda vyšší abstrakce**; *např. generální klausele § 44 obch. z.*
 - iii. **metoda kasuistická**; *např. zvláštní skutkové podstaty*
 - iv. **metoda konvenčních pravidel**; *např. Legislativní pravidla vlády v právní formě usnesení vlády*

170

2. Výkladové metody

- i. účeloslovná (teleologická) metoda
- ii. systematická metoda
- iii. metoda mluvnicko-jazyková a významoslovná (sémantická)
- iv. logická metoda
- v. rétorická metoda
- vi. pomocná metoda historická
- vii. pomocná metoda srovnávací

171

DEVÍZA

„PRÁVO NENÍ TEXT“

172

■ Právní předpis

= pouhé textové **východisko**
vědeckého zjištění

- a. **účelu**
- b. **obsahu** (příkazu, zákazu, dovolení)

nehmotné právní normy,
a to **výkladem** právního předpisu

173

3. **Metody argumentační** (metody právovědného **dokazování**)

- i. metoda logická
- ii. metoda rétorická
- iii. metoda přirozené podstaty a smyslu
- iv. metoda účeloslovně hodnotová
- v. metoda jednoho práva (*one right answer*)
- vi. metoda jednoty ústavy
- vii. metoda právních principů
- viii. metoda poměřování (proportionalita); *Test poměrnosti*
- ix. metoda trojí konformity; ←

174

EXKURS O PRÁVNÍ ARGUMENTACI

- **Dokazování pravdivosti tvrzení**
 1. empiricky, *např. experimentem*
 2. analyticky, *např. logickým odvozením*
- **Předmět**
 1. tvrzení právní
 2. tvrzení skutkové
- **Cíl**

přijetí myšlenkové teze: *např. akceptace, že někdo porušil právo jiného*
- **Nástroj**, *např. Test poměrnosti*

175

PRÁVNÍ POZNATEK

- **Povaha** (druh poznatku)
 - = výsledek právního poznávání:
 1. právovědného (vědeckého)
 2. právně citového (vycítění); *srv. spravedlnost*
- **Pravdivost**
 - ✓ zkušenost **prožitím** dobra a spravedlnosti
 - ✓ pravdivost **předpokladů**
 - ✓ **správnost** právně myšlenkového **postupu**

176

NÁZOR

1. **Světónázor** (ucelené vědění o světě)
2. **Právní názor** x **dojem** (nedokázané tvrzení)
 - ✓ obsahem právovědně dokázaný, přezkoumatelný závěr o tom, co je právem (**co platí**)
 - ✓ forma *např. stanoviska pléna nebo kolegia NS nebo NSS ke sjednocování rozhodování*
3. **Právně politický názor**
 - ✓ obsahem odůvodněná představa, co by mělo být **budoucím právem**

177

PRÁVNÍ NÁZOR

- Vědecky neplatí rčení „*dva právníci, tři názory*“
- Právní názor na právo hmotné nebo procesní
- **Znaky**
 1. **správnost** (argumentačně prokázaná) s vyloučením odlišnosti: *one right answer*
 2. **odůvodněnost** důkazy (argumenty)
 3. **srozumitelnost**
 4. **přezkoumatelnost**
 5. **zveřejnitelnost**

178

SPRÁVNOST PRÁVNÍHO NÁZORU

- = **souhlas** s:
1. logickými pravidly právního myšlení
 2. hodnotovým vyvážením
- = **bezespornost** právního názoru
- **Požadavky právního myšlení**
 1. **věcná** pravdivost
 2. **logická** správnost
 3. **hodnotová** vyváženost

179

180

9. ČÁST

ZÁVĚREČNÁ

181

METODY DIDAKTIKY PRÁVA

1. metoda řešení **modelových** situací, řešení fiktivního případu (*moot*)
2. metoda **případových studií**, řešení skutečného případu (*case study*)
3. právně **klinická** metoda
4. metoda procesní **simulace** (právnícké divadlo), (*moot court*)
5. metoda odborných **stáží**
6. metoda právně **tvůrčího psaní**
7. metoda **paměťová** (doktrinárně znalostní)

182

OBECNÉ FILOZOFICKÉ METODY

- **Metoda usebrání** (meditace)
- **Metoda sebevhledu** (introspekce)
- **Metoda rozjímání** (kontemplace)
- **Metoda vnuknutí** (intuice)
- **Tři metody vyššího (nadrozumového) poznání**
 1. imaginace (představivost vč. sociální)
 2. inspirace (popud)
 3. intuice (vnuknutí)

183

STŘET IMAGINACE S FANTAZIÍ

Střet zákonodárně politické (sociální) **představivosti** (imaginace) při tvorbě právního řádu

×

s **fantazií rozumu a kombinatorikou**

- ☛ nadměrná **kasuističnost** předpisu
 - ×
 - legislativně technická **metoda** vyšší abstrakce

184

VĚDOMÍ A SVĚDOMÍ

- **Legální příkaz soudcovsky rozhodovat a vykládat zákony podle nejlepšího vědomí a svědomí** (*nach bestem Wissen und Gewissen*)
- 1. **vědomí** = rozumová znalost **skutku a práva**
- 2. **svědomí** = vnitřní mravní a právní **citlivost osobnosti (ducha)**, odpovědnost vůči sobě i jiným, sebehodnocení, způsobilost sebekontroly v souladu s přirozeným řádem, průnik transcendentna; samopostih výčitkami svědomí

185

Víra v přesnost právní vědy
by nebyla ničím bez **naděje**
na spravedlnost.
Ta však není ničím bez **lásky**.

186

Z LITERATURY

Capra, Bod obratu. Praha 2002.
Capra, Tao fyziky. Praha 2003.
Capra, Tkáň života. Praha 2004.
Feyerabend, Rozprava proti metodě. Praha 2001.
Feyerabend, Tři dialogy o vědě. Praha 1999.
Feyerabend, Věda jako umění. Rychnov n. K. 2004.
Hendl, Kvalitativní výzkum. Praha 2005.
Holländer, Ústavněprávní argumentace. Praha 2003.

187

Knapp, Vědecká propedeutika pro právníky. Praha 2003.³
Král, Kosmická paměť. Praha 2002.
Kuhn, Struktura vědeckých revolucí. Praha 1997.
Mervart, Základy metodologie vědy. Praha 1977.
Neubauer, O Sněhurce. Praha 2004.
Neubauer, Smysl a svět. Praha 2001.
Sheldrake, Tao přírody. Bratislava 1994.
Sheldrake, Teorie morfické rezonance. Praha 2002.

188

Sheldrake, Váš pes to ví. Praha 2003.
Telec, Scientometrické hodnocení kvality vědecké práce, jeho meze a nebezpečí redukcionismu. Časopis pro právní vědu a praxi 1997/2, Právník, 1997/8, Univerzitní noviny, 1997/5.
Školní díla. Časopis pro právní vědu a praxi, 2005/4.
Význam zveřejňování závěrečných prací. Žurnál UP, 2006/20. Muni, 2006/5.
Zveřejňování posudků závěrečných prací. Žurnál UP, 2006/21. Muni, 2006/6.

189

JUDIKATURA

Jakl, Konečná rozhodnutí ve věcech vynálezů. Praha 1994.²
Sbírka správních rozhodnutí ve věcech průmyslových práv. Praha 1996²-1998²-1999/1-3.

190

191

Foto:

Toulovcovy maštale, Čechy, Česko 2004
Fryšava pod Žakovou horou, Morava, Česko 2006
Wachau, Dolní Rakousy, Rakousko 2005
Asuán, Horní Egypt, Egypt 2005
Hrad Plumlov, Morava, Česko 2005
Hrad Veveří, Morava, Česko 2004

192